

Kulturmiljöavdelningen

REMISSVAR

Datum 2008-08-21
Vår beteckn Dnr 895/08-11
Vår ref Björn Varenius, 08-51954958
Ert datum 2008-05-29
Er beteckn M2008/2089/Na
Er ref Ann-Louise Månsson

Regeringskansliet
Miljödepartementet

103 33 STOCKHOLM

Slutbetänkandet En utvecklad havsmiljöförvaltning (SOU 2008:48)

Statens maritima museer (SMM) har tagit del av Havsmiljöutredningens betänkande *En utvecklad havsmiljöförvaltning* (SOU 2008:48). Betänkandet rör sådana frågor som ligger nära eller t o m delvis inom SMM:s verksamhetsfält och myndigheten redovisar härmed sina synpunkter.

Utredningen har genomfört en mycket omfattande informationsinhämtning avseende såväl svensk som internationell havsmiljöförvaltning. Därmed utgör betänkandet en värdefull sammanställning och ger en utmärkt nulägesbeskrivning av ett synnerligen mångfacetterat och svåröverskådligt kunskapsfält.

Kulturarvsfrågan behandlas dock inte, och omnämns endast i samband med uppgifter för vissa myndigheter, däribland SMM. I den femtonpunktersstrategi för havsmiljön som presenteras i kap. 2 betonas bl.a. att Sverige måste vara ett föregångsland, vilket är positivt. Man måste dock konstatera att utredningen anammat ett synsätt på miljöförvaltning som ligger tämligen långt ifrån vad som måste betraktas som etablerad praxis inom svensk lagstiftning idag. En bärande tanke i t ex miljöbalken (SFS 1998:808) är att natur- och kulturvärdena är starkt sammanlänkade och att ett väsentlig mål för miljöpolitiken är att skydda kulturmiljön. Utredningens betänkande står i stark kontrast till denna målsättning, eftersom den renodlar såväl problemställningar, begrepp som organisatoriska lösningar i riktning mot en ensidig naturmiljöorientering. Att åter införa ett sådant synsätt är enligt SMM:s uppfattning inte förenligt med bilden av Sverige som ett föregångsland i havsmiljöfrågor.

I flera hänseenden finns starka samband mellan en framgångsrik havsmiljöförvaltning och skyddet av kulturarvet. Östersjön är inte bara en särpräglad havsmiljö, utan en unik miljö avseende bevarande av vrak, vilka utgör en viktig källa för forskning, rekreation och turism. Orsaken till de enastående goda bevarandeförhållanden är de mycket speciella förhållanden som utredningen diskuterar, där låg salthalt är en viktig faktor, liksom relativt låg temperatur. Vissa mycket aggressiva, träätande organismer som *Teredo navalis* trivs inte i Östersjöns vatten.

Ett mycket oroande scenario är att den ständiga dumpningen av ballastvatten från världshaven i Östersjön, i kombination med stigande vattentemperatur i Östersjön, kan komma att leda till att *Teredo navalis* m fl tränedbrytande arter får fäste i våra vatten. Här är internationellt samarbete enligt IMO:s riktlinjer för hantering av ballastvatten mycket väsentligt för att minska och på sikt förhindra orenade utsläpp. Det hade varit önskvärt om utredningen hade vägt in även denna problematik i sin redovisning, eftersom den kan förväntas utgöra ett omfattande framtida problem, såväl för natur- som kulturmiljön.

Även yrkesmässigt fiske kan ha påverkan på kulturarvet. Det har kunnat konstateras att fisketrålar kan skada eller t.o.m. ödelägga vrak och andra kulturlämningar under vatten. För att undvika framtida skador av liknande slag måste ett intensivare samarbete ske mellan havsmiljöförvaltande myndigheter och kulturarvsmyndigheterna. En komplicerande faktor i sammanhanget är att vrak och andra lämningar i den ekonomiska zonen saknar skydd enligt

Rv
BV

Kulturmiljöavdelningen

REMISSVAR

Datum 2008-08-21
Vår beteckn Dnr 895/08-11
Vår ref Björn Varenius, 08-51954958
Ert datum 2008-05-29
Er beteckn M2008/2089/Na
Er ref Ann-Louise Månsson

svensk kulturminneslagstiftning, och de kan knappast heller skyddas med gällande internationella konventioner.

Ett tredje område där god samverkan är nödvändig rör utbyggnaden av vindkraft och andra energiformer till havs, i synnerhet i svensk ekonomisk zon. I avsaknad av fastställda riktlinjer är handläggningen idag mer osäker och *ad hoc*-mässig än önskvärt, och även tämligen omständlig. Tillkomsten av en havsmiljöförvaltande myndighet med mandat att fatta beslut även i ärenden rörande svensk ekonomisk zon vore en väsentlig förbättring, under förutsättning att kulturarvsfrågorna därvid beaktas enligt samma principer som i kulturminneslagen.

Statens maritima museer delar i många avseenden den problembild avseende havsmiljöförvaltningen som utredningen beskriver, och tillstyrker tillkomsten av den förvaltningsorganisation som betänkandet föreslår. Vi vill dock kraftigt understryka behovet av att kulturarvsaspekten integreras i den kommande beredningen av frågan och önskar se en avsevärt tydligare beskrivning och analys av hur dessa frågor skall beaktas i bl.a. forskning, utveckling, samverkansformer och de olika berörda myndigheternas uppdragsbeskrivningar.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Robert Olsson efter föredragning av avdelningschef Björn Varenius. I ärendets handläggning har även enhetschef Andreas Olsson medverkat.

Robert Olsson
Överintendent

Björn Varenius
Avdelningschef
Kulturmiljöavdelningen

Kopia till:
Riksantikvarieämbetet